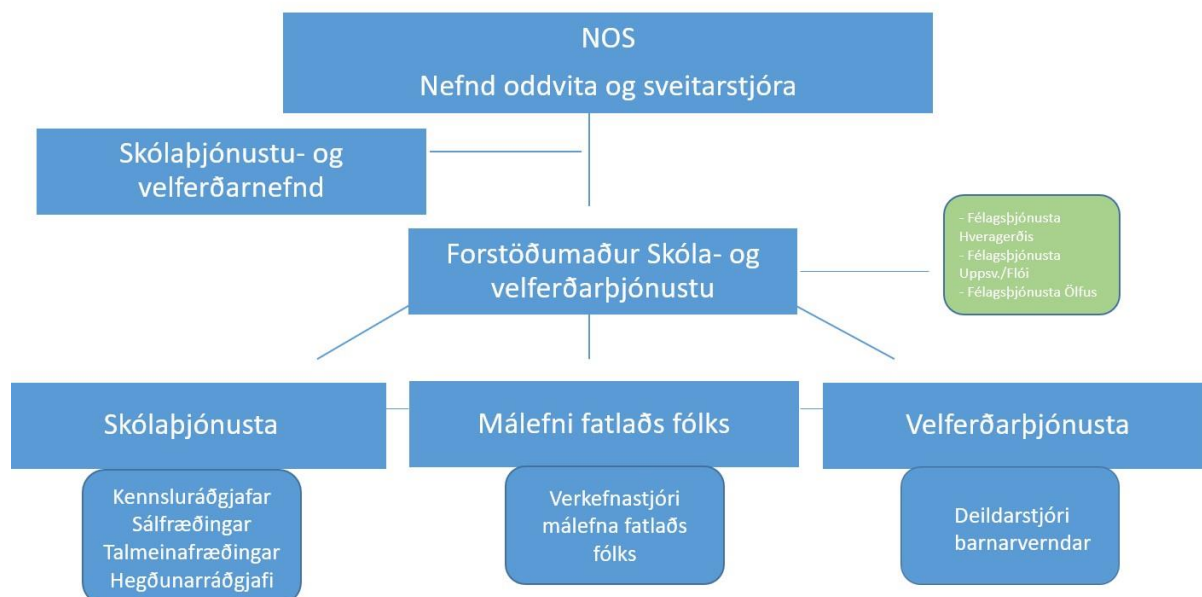

ÁRSSKÝRSLA 2022

VELFERÐARÞJÓNUSTA
2022

SKÓLAÞJÓNUSTA
2022 - 2023

Mynd 1. Forstöðumaður er næsti yfirmaður starfsfólks Skóla- og velferðarþjónustu Árnesþings en starfsfólk félagsþjónustusvæðanna (Hveragerði, Ölfus, Uppsveitir og Flói), heyra undir það sveitarfélag eða hóp sveitarfélaga þar sem það hefur starfsstöð.

Nefnd oddvita og sveitastjóra (NOS)

Byggðasamlag um Skóla- og velferðarþjónustu Árnesþings (SVÁ), var stofnað 24. júní 2015. Sveitarfélög sem eru aðilar að byggðasamlaginu eru: Bláskógabyggð, Flóahreppur, Grímsnes- og Grafningshreppur, Hrunamannahreppur, Hveragerði, Skeiða- og Gnúpverjahreppur og Sveitarfélagið Ölfus. Stjórn byggðasamlagsins (NOS), fer í umboði viðkomandi sveitarstjórna með yfirstjórn skóla- og velferðarþjónustunnar. Stjórnin skipa oddvitar/sveitarstjórar aðildarsveitarfélaganna. Í stjórn NOS sátu eftirtaldir fulltrúar árið 2022.

Ása Valdís Árnadóttir, Formaður, Grímsnes- og Grafningshreppi
 Aldís Hafsteinsdóttir, Hrunamannahreppi
 Elliði Vignisson, sveitarfélaginu Ölfus
 Haraldur Þór Jónsson, Skeiða- og Gnúpverjahreppi
 Helgi Kjartansson, Bláskógabyggð
 Hulda Kristjánsdóttir, Flóahreppi
 Sandra Sigurðsdóttir, Hveragerðisbær

Skólaþjónustu- og velferðarnefnd

Skólaþjónustu- og velferðarnefnd er skipuð sjö fulltrúum frá hverju sveitarfélagi og skipar stjórn byggðasamlagsins (NOS), í nefndina. Nefndin fer með í umboði viðkomandi sveitarstjórna, stjórn og framkvæmd Skóla- og velferðarþjónustu Árnesþings. Nefndarmenn eru sem hér segir:

Sigurbára Rúnarsdóttir, formaður
 Ásmundur Lárusson

Valgerður Sævarsdóttir
Smári B. Kolbeinsson
Elsa Jóna Stefánsdóttir
Bjarney Vignisdóttir
Sigurður Einar Guðjónsson

Starfsfólk SVÁ árið 2022

Forstöðumaður Skóla- og velferðarþjónustu:

Melkorka Jónsdóttir

Skólalþjónusta skólaárið 2021-2022:

Hrafnhildur Karlsdóttir, teymisstjóri og kennsluráðgjafi 100%

Kristín Arna Hauksdóttir kennsluráðgjafi í 80% en frá og með 1. ágúst verkefnastjóri í innleiðingu um samþætta þjónustu í þágu farsældar barna.

Hrafnhildur Hlín Hjartardóttir hegðunarráðgjafi 80%

Ragnar Ragnarsson, sálfræðingur 100%

Anna Stefanía Vignisdóttir, talmeinafræðingur Uppsveita og Flóa í 60%

Álfhildur Þorsteinsdóttir, talmeinafræðingur Hveragerðisbæjar í 80%. Lauk störfum 30. júní 2022.

Álfheiður Tryggvadóttir, kennsluráðgjafi 100%, hóf störf 2. ágúst 2022

Sigurdís Erlendsdóttir, þjónustufulltrúi 50% - var í fæðingarorlof í júlí 2021 – 15. ágúst 2022

Röðull Reyrr Kárasón, þjónustufulltrúi 50% - 100% - afleysing fyrir Sigurðisi frá 2. ágúst 2021 – 30. september. 2022.

Skólaárið 2021-2022 voru tvær 100% stöður sálfræðinga lausar, ekki hefur tekist að ráða í þær stöður. Áfram hefur því verið leitað til verktaka til að sinna greiningum.

Verkefnastjóri málefni fatlaðs fólks

Arna Ír Gunnarsdóttir, félagsráðgjafi í 80% í leyfi frá 1. janúar til 31. ágúst 2022, lét af störfum 31. ágúst 2022. Hallbjörn Valgeir Rúnarsson, þroskaþjálfari afleysing fyrir Örnú Ír fá janúar til maí. Sigríður Hauksdóttir, ráðgjafi tók þá við verkefnastjórástöðu í málefnum fatlaðs fólks eða frá 1. júlí, hún lét af störfum í nóvember 2022 ekki var ráðin nýr verkefnastjóri í málefnum fatlaðs fólks hjá SVÁ

Barnavernd Árneshöfna

Anný Ingimarsdóttir, deildarstjóri barnaverndar í 100%

Ofangreindir starfsmenn voru staðsettir í Hveragerði, Fljótsmörk 2.

Félagþjónustusvæðin eru þrjú, Hveragerðisbæ, Uppsveitir/Flói og Ölfus

Hveragerðisbær: Halla Dröfn Jónsdóttir, félagsráðgjafi, (í fæðingarorlofi frá janúar 2022, lét af störfum haustið 2022) Helga Kristjánsdóttir, félagsráðgjafi (afleysing fyrir Höllu Dröfn), Snjólaug Sigurjónsdóttir félagsráðgjafi (50%) (í fæðingarorlofi til maí 2022), Sigríður Hauksdóttir ráðgjafi í málefnum fatlaðs fólks 30. júní 2022, Anna Elísabet Ólafsdóttir, ráðgjafi í málefnum fatlaðs fólks kom inn fyrir Sigríði Hauksdóttur, Rannveig Reynisdóttir, forstöðumaður heimaþjónustu, Eygló Huld Jóhannesdóttir, verkefnastjóri heimaþjónustu.

Sveitarfélagið Ölfus: Eyrún Hafþórsdóttir, félagsráðgjafi og Snjólaug Sigurjónsdóttir, félagsráðgjafi 50% (í fæðingarorlofi til maí 2022).

Laugarás (Uppsveitir Árnessýslu og Flóa): Edda Sigurjónsdóttir, félagsráðgjafi, Guðbjörg Vilhjálmsdóttir, ráðgjafaþroskaþjálfari, Sigrún Símonardóttir, forstöðumaður heimaþjónustu Hólmsfríður Rós Rúnarsdóttir, félagsráðgjafi (júní – desember 2022), Þóra Pálmadóttir, ráðgjafi ráðin frá 1. september.

Íbúafjöldi á starfssvæði Skóla- og velferðarþjónustu Árneshings

Sveitarfélag	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Hveragerði	2.463	2.483	2.580	2.699	2.778	2.984	3.196
Ölfus	1.956	2.005	2.110	2.276	2.369	2.481	2.573
Bláskógabyggð	979	1.026	1.110	1.163	1.141	1.164	1.280
Flóahreppur	619	648	650	687	690	694	708
Grímsnes- og Grafningshreppur	465	467	470	497	492	525	535
Hrunamannahreppur	807	773	780	818	822	818	874
Skeiða- og Gnúpverjahreppur	521	594	710	609	590	576	577
Samtals	7.810	7.996	8.410	8.749	8.882	9.242	9.743

Tafla 1. Íbúafjöldi í aðildarsveitarfélögum Skóla- og velferðarþjónustu Árneshings 2016-2022 (tölur miðast við 1. janúar 2023).

Velferðarþjónusta Árneshvíks 2022

Velferðarþjónusta Árneshvíks starfar á grundvelli laga um félagslega þjónustu sveitarfélaga nr. 40/1991 m.s.b., barnaverndarlaga nr. 80/2002, laga um málefni aldraðra nr. 125/1999 og laga um þjónustu við fatlað fólk með langvarandi stuðningsþarfir nr. 38/2018.

Markmiðsgrein laga nr. 40/1991 um félagsþjónustu sveitarfélaga kveður á um að með félagsþjónustu sé fjárhagslegt og félagslegt öryggi íbúanna tryggt og stuðlað að velferð þeirra á grundvelli samhjálpar. Markmiðum skuli náð með því:

- að bæta lífskjör þeirra sem standa höllum fæti
- að tryggja þroskavænleg uppeldisskilyrði barna og ungmenna
- að veita aðstoð til þess að íbúar geti búið sem lengst í heimahúsum, stundað atvinnu og lífað sem eðlilegustu lífi
- að grípa til aðgerða til að koma í veg fyrir félagsleg vandamál

Veita skal þjónustu á sviði félagslegrar ráðgjafar, fjárhagsaðstoðar, stuðningsþjónustu/ félagslegrar heimþjónustu og húsnæðismála. Þá eru tilgreindar *sérstakar skyldur við ákveðna hópa*: börn og ungmenni, aldraða, fatlað fólk og þá sem eiga í fíknivanda. Hvetja skal fólk til sjálfsábyrgðar og virða sjálfsákvörðunarrétt einstaklingsins samhliða því að styrkja hann til sjálfshjálpar.

Markmið velferðarþjónustu Árneshvíks

- Markmið með velferðarþjónustu er að veita upplýsingar og leiðbeiningar vegna annars vegar félagslegra réttindamála og hins vegar aðstoð vegna félagslegs eða persónulegs vanda. Í störfum sínum leggur starfsfólk velferðarþjónustunnar áherslu á fyrirbyggjandi úrræði og leiðir sem stuðla að hjálp til sjálfshjálpar.
- Félagsleg ráðgjöf er veitt án fordóma og af virðingu fyrir einstaklingum. Áhersla er lögð á styrkleika notenda þjónustunnar með heildarsýn að leiðarljósi. Áhersla er á að virkja notendur til sjálfhjálpar með fjölbreyttum virkniúrræðum sem henta þörfum sem flestra.
- Markmið með barnaverndarstarfi er að tryggja að börn sem búa við óviðunandi aðstæður eða börn sem stofna heilsu sinni og þroska í hættu fái nauðsynlega aðstoð. Leitast skal við að ná þessum markmiðum með því að styðja fjölskyldur í uppeldislutverkinu og beita úrræðum til verndar börnum þegar það á við.
- Lögð er áhersla á gott samstarf við íbúa og stofnanir sveitarfélaganna um málefni barna m.a. til að tryggja sem best að tilkynningarskylda skv. barnaverndarlögum sé virt.
- Stuðningsþjónusta/ félagsleg heimþjónusta skal vera einstaklingsmiðuð og veittur skal viðeigandi stuðningur til aldraðra svo þeir geti dvalið sem lengst á eigin heimili.
- Heimili fatlaðs fólks hafa hugmyndafræði um sjálfstætt líf að leiðarljósi. Lögð er áhersla á að efla sjálfstæði íbúanna, að styðja þá til þátttöku í eigin lífi og að efla færni þeirra til félagslegra samskipta.

Félagsleg ráðgjöf

Félagsleg ráðgjöf er veitt skv. lögum um félagsþjónustu sveitarfélaga, og lögum um málefni fatlaðs fólks með langvarandi stuðningsþarfir og getur bæði verið í formi almennrar og sérhæfðrar ráðgjafar.

Markmið félagslegrar ráðgjafar er tvíþætt. Annars vegar að veita upplýsingar um félagsleg réttindamál og hins vegar að veita stuðning vegna félagslegs og persónulegs vanda.

Ráðgjöf sem stendur til boða er:

- Félagsleg ráðgjöf s.s. vegna uppeldis- og samskiptavanda, skilnaðar, forsjár- og umgengismála
- Ráðgjöf vegna fjármála
- Ráðgjöf vegna húsnæðismála og/eða þjónustu í búsetu
- Ráðgjöf er tengist atvinnu og endurhæfingu
- Sérhæfð ráðgjöf / þjónusta vegna fatlaðra barna

Fjöldi mála í félagslegri ráðgjöf hefur ekki verið talinn sérstaklega.

Fjárhagsaðstoð

Fjárhagsaðstoð er veitt samkvæmt lögum um félagsþjónustu sveitarfélaga en samkvæmt þeim er hverjum og einum skylt að framfæra sjálfan sig, maka sinn og börn yngri en 18 ára. Í lögnum er einnig kveðið á um að sveitarfélag skuli veita íbúum sínum þjónustu og aðstoð sem er til þess fallin að bæta úr vanda eða koma í veg fyrir að fólk lendi í þeirri aðstöðu að geta ekki séð fyrir sér og sínum. Skólaþjónustu- og velferðarnefnd Árneshöfnings hefur sett sérstakar reglur um fjárhagsaðstoð sem starfsmenn Skóla- og velferðarþjónustu vinna eftir.

Ýmsar ástæður geta legið að baki því að fólk þurfi fjárhagsaðstoð, svo sem lág laun, atvinnuleysi eða veikindi. Fjárhagsaðstoð til einstaklings getur verið allt að kr. 180.000 á mánuði og kr. 288.000 á mánuði til hjóna eða fólks í sambúð. Aðstoðin er óháð barnafjölda, þar sem reiknað er með að barnabætur, meðlög og barnalífeyrir mæti kostnaði vegna barna.

Fjárhagsaðstoð skiptist í almenna framfærslu og/ eða heimildargreiðslur sbr. IV. kafla í reglum Skóla- og velferðarþjónustunnar um fjárhagsaðstoð. Undir heimildargreiðslur heyrir m.a. sérstakur stuðningur vegna barna, útfararstyrkur og styrkur til fyrirframgreiðslu húsaleigu. Ákvörðun um heimildargreiðslur er tekin á föstum teymisfundum velferðarþjónustunnar. Ráðgjöf vegna fjármála er veitt þar sem þörf er fyrir hana og alltaf þegar fólk leitar eftir fjárhagslegri aðstoð.

Sérstakur húsnæðisstuðningur er fjárstuðningur sveitarfélaga til greiðslu á húsaleigu umfram húsnæðisbætur sem veittar eru á grundvelli laga um húsnæðisbætur nr. 75/2016. Sérstakur húsnæðisstuðningur er ætlaður þeim fjölskyldum og einstaklingum sem ekki eru á annan hátt færir um að sjá sér fyrir húsnæði sökum lágra launa, þungrar framfærslubyrðar og félagslegra aðstæðna. Félagsráðgjafi félagsþjónustunnar tekur við og metur umsóknir um sérstakan húsnæðisstuðning.

Fjöldi einstaklinga/heimila á fjárhagsaðstoð

Fjöldi einstaklinga/heimila sem fengu fjárhagsaðstoð á árinu 2022 voru: Uppsveitir og Flói; 10, Hveragerði 43 og Ölfus 24, alls 77 einstaklingar/heimili. Heildarupphæð fjárhagsaðstoðar árið 2022 var kr. 41.810.962. *Sjá töflu 2.*

Starfsstöð	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Laugarás (Uppsveitir/Flói)	2.398.701	2.484.354	3.297.390	10.353.900	11.231.496	6.135.147
Hveragerði	14.220.243	17.858.974	19.832.471	22.699.951	17.455.284	21.026.413
Ölfus	5.817.650	6.939.022	7.385.206	17.703.903	17.983.638	14.649.401
Samtals á svæðinu	22.436.594	27.282.350	30.515.067	50.758.010	46.670.416	41.810.961

Tafla 2. Greidd fjárhagsaðstoð 2017-2022

Fjárhagsaðstoð sveitarfélaga er neyðaraðstoð og einskonar öryggisnet þegar önnur úrræði eru ekki til staðar. Áhersla er lögð á að veita samhliða öflugra ráðgjöf og stuðning til sjálfshjálpar til að viðkomandi geti sem fyrst komist í launaða vinnu, endurhæfingu eða fengið þá aðstoð sem hann kann að eiga rétt á í öðrum bótakerfum, t.d. hjá Tryggingastofnun eða Vinnuálastofnun. Flestir fá fjárhagsaðstoð í 1 – 3 mánuði eða um 97%. Þeir sem þarfnast fjárhagsaðstoðar lengur en í 4 mánuði eiga oft við fjölbættan vanda að stríða, s.s. fíknivanda, þunglyndi og félagsfælni. Í þeim tilvikum er gott samstarf sérlega mikilvægt milli ráðgjafa og viðkomandi einstaklings eða fjölskyldu því vandinn hefur í mörgum tilvikum staðið yfir lengri tíma.

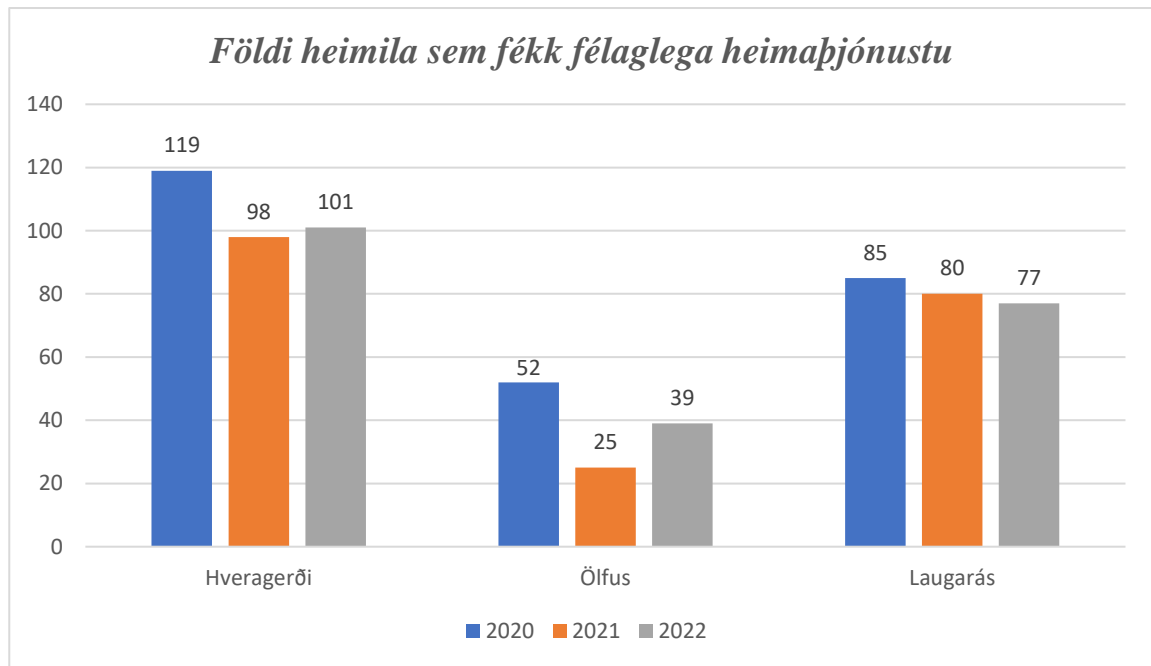
Stuðningsþjónusta

Samkvæmt lögum um félagsþjónustu sveitarfélaga er sveitarfélögum skylt skv. 26. gr. að sjá um stuðningsþjónustu til handa þeim sem búa á eigin heimilum og þurfa aðstoð vegna skertrar getu, fjölskylduáðstæðna, álags, veikinda eða fötlunar. Stuðningsþjónusta skal veita svæðisbundið með þeim hætti sem best hentar notanda miðað við aðstæður á hverjum stað. Aðstoð skal veitt fjölskyldum barna sem metin eru í þörf fyrir stuðning. Aðstoð skal veitt innan og utan heimilis samkvæmt reglum sem sveitarfélagið setur.

Reynist þörf fatlaðs einstaklings fyrir þjónustu eða stuðning vera meiri eða sérhæfðari en svo að henni verði fullnægt innan almennrar þjónustu skal veita viðbótarþjónustu samkvæmt lögum um þjónustu við fatlað fólk með langvarandi stuðningsþarfir nr. 38/2018. Þjónusta samkvæmt þeim lögum kemur til viðbótar þeirri þjónustu sem veitt er á grundvelli annarra laga en ekki í stað hennar. Þjónusta sem veitt er á grundvelli beggja laganna skal vera samþætt í þágu notanda. Að jafnaði skal einstaklingur nýta sér almenna þjónustu sem nemur allt að 15 klukkustundum á viku, sbr. 26. og 27. gr. laga um félagsþjónustu sveitarfélaga.

Ákvörðun um stuðningsþjónustu felur í sér að stuðningur sé veittur í samræmi við þörf og að jafnaði í tiltekinn fjölda klukkustunda í viku hverri á grundvelli mats á stuðningsþörf, sbr. 3. gr. Almennt viðmið er að aðstoð geti numið allt að 15 stundum á viku. Um aukna þjónustuþörf fyrir fatlað fólk fer samkvæmt lögum um þjónustu við fatlað fólk með langvarandi stuðningsþarfir.

Sveitarfélögin veita þjónustu almennt á dagvinnutíma og eru flestir að fá aðstoð við þrif á heimili. Í Sveitarfélaginu Ölfusi og hjá Hveragerðisbæ er einnig veitt þjónusta um kvöld og helgar og er þá fyrst og fremst verið að veita aðstoð við persónulega umhirðu. Á árinu 2022 var veitt félagsleg heimaþjónusta í Hveragerði, Ölfus og Uppsveitum og Flóa á samtals 217 heimilum. *Sjá mynd 2.*

Mynd 2. Fjöldi einstaklinga/heimila sem fengu félagslega heimaþjónustu 2020-2022

Dagdvöl aldraðra

Dagdvöl hefur það að markmiði að auðvelda öldruðum að búa sem lengst á eigin heimili og er stuðningsúrræði við þá sem að staðaldri þurfa eftirlit og umsjón til að geta búið lengur heima. Í dagdvöl er boðið upp á mat á heilsufari, þjálfun, tómstundaiðju, stuðning, fræðslu, ráðgjöf og aðstoð við athafnir daglegs lífs.

Sveitarfélagið Ölfus rekur dagdvöl fyrir 8 einstaklinga í Þjónustuhúsi eldri borgara að Egilsbraut 9 í Þorlákshöfn.

Í Hveragerði rekur dvalar- og hjúkrunarheimilið Ás dagdvöl fyrir 5 einstaklinga sem nefnist Bæjarás. Reksturinn er í samstarfi við Hveragerðisbæ en Ás sér um daglegan rekstur og Hveragerðisbær sér um ferðaþjónustu til og frá dagdvöl.

Málefni fatlaðs fólks

Fatlað fólk nýtur allrar almennrar þjónustu sem sveitarfélög veita. Í 3.gr. laga nr.38/2018 um málefni fatlaðs fólks með langvarandi stuðningsþarfir er réttur fatlaðs fólks til þjónustu skilgreindur. Reynist þörf fatlaðs einstaklings fyrir þjónustu eða þörf fyrir stuðning meiri eða sérhæfðari en svo að henni verði fullnægt innan almennrar þjónustu eða stoðþjónustu skal veita viðbótarþjónustu samkvæmt lögum.

Einn einstaklingur var með NPA samning árið 2022 og þrír einstaklingar með beingreiðslusamning.

Stoðþjónusta

Með stoðþjónustu er átt við margháttaða aðstoð við athafnir daglegs lífs og byggist m.a. á einstaklingsbundnum þörfum fólks með hliðsjón af óskum þess.

Í 8. gr. laga nr. 38/2018 er réttur fatlaðs fólks til stoðþjónustu skilgreindur svo:

Fötluðu fólki skal standa til boða stoðþjónusta sem er nauðsynleg þátttöku þess í samfélaginu án aðgreiningar þannig að það standi til jafns við aðra og komið verði í veg fyrir félagslega einangrun þess. Stoðþjónusta þessa skal veita í hverju sveitarfélagi með þeim hætti sem best hentar á hverjum stað. Skal hún miðast við eftirtaldir þarfir:

1. Þarfir fatlaðra einstaklinga fyrir þjónustu sem felst í því að treysta möguleika þeirra til sjálfstæðs heimilishalds og samfélagslegrar þátttöku.
2. Þarfir fatlaðra einstaklinga til hæfingar, endurhæfingar, menntunar og atvinnu, m.a. á grundvelli viðeigandi aðlögunar, svo að þeir geti séð sér farborða og tekið virkan þátt í samfélaginu til jafns við aðra.
3. Þarfir fatlaðra einstaklinga fyrir sérhæfða ráðgjöf, félagslegan stuðning og félagslegt samneyti, þ.m.t. ástundun tómsunda og menningarlífs.
4. Þarfir fatlaðra barna fyrir umönnun og þjálfun ásamt nauðsynlegri þjónustu við fjölskyldur þeirra svo að þær geti búið börnunum örugg og þroskavænleg uppeldisskilyrði.
5. Þarfir fatlaðra foreldra vegna umönnunar og uppeldis barna sinna.

Akstursþjónusta fatlaðs fólks

Í 29. gr. laga um félagsþjónustu sveitarfélaga er réttur fatlaðs fólks til *akstursþjónustu skilgreindur*. Markmið akstursþjónustu er að gera þeim, sem ekki geta nýtt sér almenningsfarartæki, kleift að stunda nám, vinnu, hæfingu, sækja heilbrigðisþjónustu og njóta tómsunda. Haft er að leiðarljósi að aðstoða fatlað fólk til fullrar þátttöku í samfélaginu og sjálfstæðs lífs eins og kostur er hverju sinni.

Búseta og hæfing

Á þjónustusvæðinu eru tveir búsetukjarna fyrir fatlað fólk sem þarf á sólarhringsþjónustu að halda.

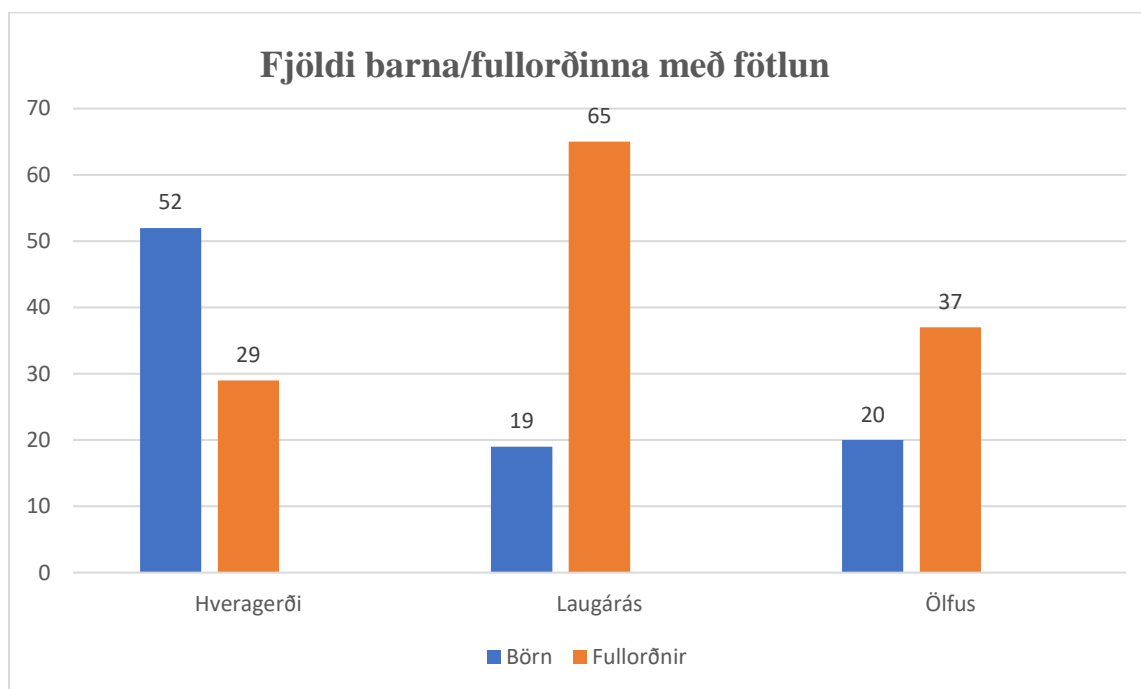
Heimilið að Birkimörk er staðsett í Hveragerði og búa þar 5 einstaklingar. Starfsmenn heimilisins hafa það að leiðarljósi að veita íbúunum þjónustu af virðingu og mannlegri reisn. Lögð er áhersla á að efla sjálfstæði íbúanna, að styðja þá í þátttöku í eigin lífi og að efla færni þeirra til félagslegra samskipta.

Heimilið að Selvogsbraut er staðsett í sveitarfélaginu Ölfusi og bjuggu í árslok 2022 5 einstaklingar. Markmið heimilisins er að skapa íbúum öruggt heimili. Íbúar njóta aðstoðar á þeim sviðum er hindranir mæta þeim og leitast er við að örva styrkleika þeirra. Lögð er áhersla á að efla sjálfstæði og félagsleg samskipti íbúanna og að auka lífsgæði þeirra í samræmi við óskir þeirra og þarfir.

Jafnframt eru starfandi sjálfstæðir rekstaraðilar sem reka heimili fyrir fatlað fólk. Þeirra stærst eru Sólheimar með allt að 45 fatlaða einstaklinga í búsetu. Þá kemur Skaftholt með 8 einstaklinga í búsetu. Á Sólheimum og Skaftholti er veitt altæk þjónusta þ.e. búseta, atvinna/hæfing og tómsundir.

Viss vinnu- og hæfingarstöð í Þorlákshöfn er rekið sem útibú frá VISS á Selfossi. Þar er boðið upp á hæfingu og vinnu fyrir einstaklinga sem eru með skerta starfsgetu. Á VISS á Flúðum starfa 5 einstaklingar með skerta starfsgetu og eru í hæfingu og vinnu.

Í lok árs 2022 voru 230 einstaklingar með skilgreinda fötlun á þjónustusvæðinu. Ekki eru allir með þjónustu en þó meirihlutinn. Á mynd 3 mál sjá skiptingu á milli fullorðinna einstaklinga/barna.

Mynd 3: Fjöldi fatlaðs fólks, börn/fullornir skipt eftir félagsþjónustusvæðum.

Barnavernd

Skólaþjónusta-og velferðarnefnd Árneshvíks fer með hlutverk barnaverndarþjónustu og ber ábyrgð á meðferð barnaverndarþjónustu. Fulltrúar í nefndarinnar eru sjö og varafulltrúar jafnmargir. Starfsfólk barnaverndar vinnur í umboði skólaþjónustu-og velferðarnefndar.

Sveitarfélögin hafa ríkar skyldur til að gæta hagsmuna barna og unglinga samkvæmt barnaverndarlögum nr. 80/2002. Það felur m.a. í sér að hafa eftirlit með aðbúnaði barna og unglinga og bregðast við ef aðstæður þeirra eru ekki sem skyldi. Félagsráðgjafar/ráðgjafar vinna að málefnum barna og ungmenna samkvæmt barnaverndarlögum og í umboði Skólaþjónustu-og velferðarnefndar Árneshvíks.

Markmið barnaverndarlaga er að tryggja börnum sem búa við óviðunandi aðstæður og/eða stofna heilsu sinni og þroska í hættu nauðsynlega aðstoð. Leitast skal við að ná markmiðum laganna með því að styrkja fjölskyldur í uppeldishlutverki sínu og beita úrræðum til verndar einstökum börnum þegar það á við. Börn eru í skilgreiningu laganna barn þar til þau hafa náð 18 ára aldri.

Þegar mál eru til meðferðar hjá barnaverndarþjónustu er lögð mikil áhersla á að leitast við að eiga gott samstarf við foreldra/forsjáaraðila og börn og mál unnin í samvinnu við þessa aðila.

Tilkynningarskylda

Til að barnaverndarþjónusta geti sinnt hlutverki sínu er hún háð því að tilkynningar um aðstæður barna berist henni. Starfsmenn barnaverndar geta þó tekið sjálfstæða ákvörðun um að hefja

könnun máls með öðrum hætti. Allir hafa tilkynningarskyldu til barnaverndar skv. 16. gr. barnaverndarlaga nr. 80/2002. Þar segir að hverjum þeim sem hefur ástæðu til að ætla að barn búi við óviðunandi uppeldisaðstæður, verði fyrir áreitni eða ofbeldi eða stofni heilsu sinni og þroska í hættu sé skylt að tilkynna það til barnaverndar. Í 17. gr. laganna er sérstaklega kveðið á um tilkynningarskyldu þeirra sem hafa afskipti af börnum í starfi sínu. Tilkynningarskylda þeirra gengur framur ákvæðum laga eða siðareglna um þagnarskyldu. Þá er kveðið á um tilkynningarskyldu lögreglu í 18. gr. Barnaverndarlaga.

Sú ákvörðun að tilkynna barnaverndarnefnd er oft erfið fyrir einstaklinga. Það getur einnig verið flókið að finna út hvert á að tilkynna og hvernig unnt er að ná sambandi við starfsmenn hennar. Skóla-og velferðarþjónusta Árneshöfnings er með hnapp inn á heimasíðu sinni þar sem fólk getur sent inn tilkynningu. Einnig er hægt að tilkynna í gegnum 112 utan hefðbundins skrifstofutíma sem annað hvort gefa samband við bakvaktarsíma barnaverndar eða taka niður upplýsingar og koma þeim til viðkomandi barnaverndarþjónustu.

Ávallt er leitast við að styðja fjölskyldur og beita úrræðum til verndar börnum þegar það á við. Þegar tilkynning berst til barnaverndar um vanrækslu, ofbeldi eða áhættuhegðun barns tekur starfsfólk barnaverndar ákvörðun á fundi um hvort hefja skuli könnun málsins. Foreldrum er sent bréf til upplýsinga um að tilkynning hafi borist og leiðbeiningar um næstu skref. Tilkynnanda er einnig sent bréf til staðfestingar á móttöku tilkynningar auk þess sem veittar eru almennar upplýsingar um málsmeðferðina. Málefni barna eru unnin á grundvelli barnaverndarlaga.

Við vinnslu barnaverndarmála er megináhersla lögð á aðstæður og líðan barna. Leitast er eftir að börn komi skoðunum sínum og sjónarmiðum á framfæri í samræmi við aldur þeirra og þroska. Áhersla er lögð á samvinnu við foreldra og samstarf við aðrar fagstéttir þegar það á við. Flest barnaverndarmál eru unnin í góðri samvinnu við foreldra og börn. Mikil áhersla er lögð á að finna sameiginlegar lausnir og leiðir og eru gerðar meðferðaráætlanir til að gera plan til að ná lausnir á málinu. Mál sem unnin eru samkvæmt barnaverndarlögum hefjast á því að kannað er hvort aðbúnaður barns sé ábótavant eða að barn kunni að vera í hættu. Ef könnun leiðir í jós að úrbóta er þörf er gerð meðferðaráætlun í samvinnu við foreldra og barns eftir aldri þess og þroska. Áhersla er lögð á stuðning við foreldra í uppeldishlutverkinu enda er það meginforsenda þess að barnaverndarstarf beri árangur. Beitt er ýmsum stuðningsúrræðum þar til viðunandi árangur næst. Ef meðferðaráætlun nær ekki fram að gagna og foreldrar eru ekki í samvinnu þá reynist stundum nauðsynlegt að beita þvingunarúrræðum og þá eru mál lögð fyrir skólaþjónustu-og velferðarnefnd og þarf hún þá að úrskurða í málinu jafnvel gegn vilja forsjáraðila.

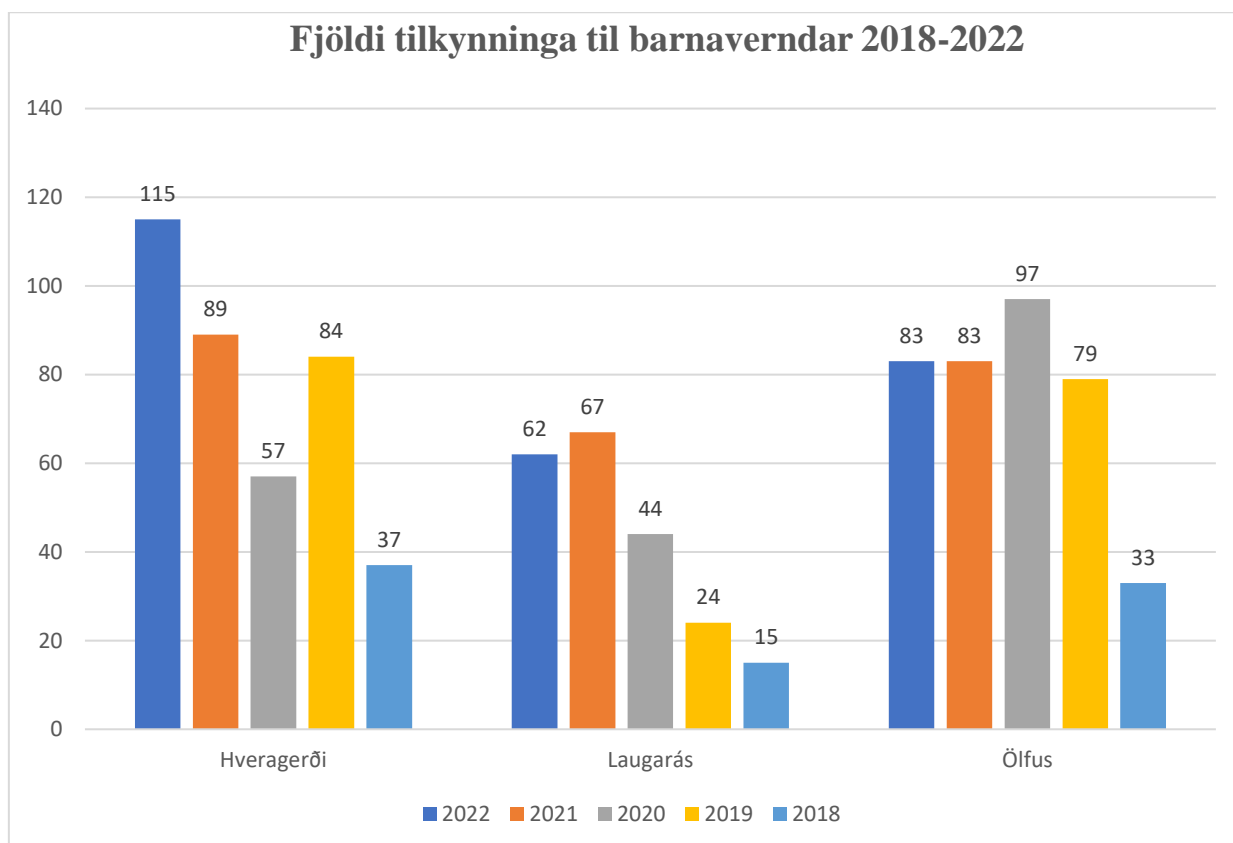
Tilkynningar

Mál telst barnaverndarmál þegar ákvörðun er tekin um að hefja könnun máls sbr. 5. mgr. 21. gr. barnaverndarlaga vegna aðbúnað barns (vanræksla), ofbeldi gegn barni eða um áhættuhegðun barns.

Á árinu 2022 bárust alls 260 tilkynningar til barnaverndarþjónustu í umdæmi Skóla-og velferðarþjónustu Árneshöfnings vegna 160 barna, 79 drengir og 81 stúlkur. Fjölgun hefur verið á tilkynningum undanfarin ár. Í *töflu 3* sést samanburður sl. sjö ár og á *mynd 4*, samanburður sl. fimm ár.

Heildarfjöldi tilkynningar	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Hveragerði	50	58	37	84	57	89	115
Laugarás	25	16	15	24	44	67	62
Ölfus	25	49	33	79	97	83	83
Samtals	100	123	85	187	193	239	260

Tafla 3: Heildarfjöldi tilkynninga á árunum 2016 – 2022

Mynd 4: Fjöldi tilkynninga til barnaverndar á árunum 2018 – 2022 skipt eftir félagsþjónustusvæðum

Flestar tilkynningar eru vegna vanrækslu eða 138, tilkynningar vegna ofbeldis bárust í 62 tilfellum og áhættuhegðun barna var tilkynnt í 53 tilfellum. Flestar tilkynningar koma frá lögreglu eða 58 þar á eftir eru grunnskólarnir með 52 tilkynningar. Sjá töflu 4.

Tilkynnendur	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Lögregla	19	29	18	67	30	72	58
Skóli	23	17	21	31	49	40	52
Ættingjar aðrir en foreldrar	7	3	4	19	18	25	33

Foreldri/ar barns	6	16	9	11	12	22	25
Leikskóli	6	3	8	6	13	18	8
Heilbrigðisyfirvöld	6	7	2	15	7	14	22
Nágrannar	17	24	2	0	5	10	14
Félagsþjónusta	0	5	2	1	0	7	1
Önnur barnavernd (ekki flutningur á máli)	9	8	1	4	8	3	7
Barnið sjálft	1	3	1	2	6	0	0
*Aðrir í nærsamfélagi barns							6
*Íþrótta-og tómstundastarf							1
Aðrir	6	8	13	31	28	28	27

Tafla 4: Yfirlit yfir tilkynnendur á árunum 2016 – 2022
*Þessir tveir flokkar tilkynnenda koma fyrst inn árið 2022

Könnun mála/áætlanir

Mál telst barnaverndarmál þegar ákvörðun er tekin um að hefja könnun máls sbr. 5. mgr. 21. gr. barnaverndarlaga. Þær 260 tilkynningar sem bárust tengdust 160 börnum. Ákveðið var að fara í könnun vegna 131 barns, 65 drengja og 66 stúlkna. Rætt var við 68 börn við könnun máls. Könnun máls lýkur með greinargerð sem lögð er fyrir teymisfund barnaverndar og tekin er ákvörðun um hvort þörf sé á því að vinna að málinu áfram, hvort ástæða sé til að veita stuðning skv. Barnaverndarlögum. Að lokinni könnun var tekin ákvörðun um að ekki væri talin þörf á frekari stuðningi vegna 37 barna.

Fóstur/vistunarmál

Með fóstri er átt við að barnavernd feli fósturforeldrum umsjá barns í minnst þrjú mánuði. Fósturráðstafanir eru þrenns konar; tímabundið fóstur, varanlegt fóstur og styrkt fóstur. Barn fer í tímabundið fóstur þegar ætla má að bæta megi hæfni foreldra. Tímabundið fóstur skal ekki vara lengur en tvö ár nema í undantekningartilvikum. Með varanlegu fóstri er átt við að ráðstöfunin haldist þar til forsjáskyldur falla niður samkvæmt lögum við 18 ára aldur barnsins. Barn fer í varanlegt fóstur þegar fyrirsjáanlegt er að aðstæður þess verði ekki bættar með öðrum hætti. Styrkt fóstur á við þegar barn á við mikla hegðunarerfiðleika að etja og þörf er á sérstökum stuðningi við barnið

Í árslok 2022 voru 6 börn í vistun á vegum barnaverndarþjónustu. Tvö börn voru í tímabundnu fóstri, þrjú börn voru í varanlegu fóstri og 1 barn í styrktu fóstri.

Meginregla barnaverndarlaga er sú að viðhafa skuli ákveðna málsmeðferð áður en gripið er til þvingunarúrreæða, svo sem að leiðbeina aðilum, kynna þeim gögn og gefa þeim kost á að tjá sig. Ef ljóst þykir að barni stafi hættu af því að fara þessa leið er hægt að grípa strax til ráðstöfunar sbr. 31. gr. barnaverndarlaga Þær ráðstafanir sem hér koma aðallega til skoðunar eru þær sem varða töku barns af heimili eða kyrrsetningu þess á þeim stað þar sem það er. Neyðarráðstöfun skv. 31. gr. barnaverndarlaga var gripið til vegna 3 barna á árinu 2022 öll voru vistuð á lokaðri deild á Stuðlum.

Bakvaktir

Starfsmenn barnaverndar skipta með sér bakvöktum á svæðinu. Bakvaktin er neyðarvakt vegna barnaverndarmála og er opin utan skrifstofutíma. Þegar erindi berst á bakvakt er metið hvort þörf er á tafarlausri aðstoð. Öll símtöl til vaktarinnar fara í gegnum Neyðarlínu 112 eða lögreglu. Á árinu 2022 voru 26 símtöl á bakvakt 15 í gegnum 112 og 11 í gegnum lögregluna. Af þessum 26 símtölum var farið í 11 útköll af starfsmanni barnaverndar.

Dagforeldrar

Ekki eru starfandi dagforeldrar á starfsvæði Uppsveita-og Flóa en í Ölfusi voru 10 börn í daggæslu árið 2022 og í Hveragerði 5.

Skólajónusta Árneshings skólaárið 2022 - 2023

Skólajónusta Árneshings starfar á grundvelli reglugerðar nr. 584/2010 um sérfræðijónustu. Teymisstjóri er tengiliður teymisins við forstöðumann Skóla- og velferðarjónustunnar í daglegum störfum. Hann hefur yfirumsjón með verkaskiptingu og samvinnu í teyminu og samhæfir störf teymisins. Teymisstjóri hefur yfirumsjón með samvinnu við velferðarjónustu og er jafnframt staðgengill forstöðumanns.

Markmið Skólajónustu Árneshings

- Styrkja og styðja faglega við starf skólanna þannig að innan þeirra sé hægt að leysa flest þau verkefni sem upp koma með öflugri ráðgjöf og fræðslu til kennara og starfsfólks.
- Styðja við og efla samvinnu leik-, grunn- og framhaldsskóla í Árneshingi og stuðla að samvinnu skóla og fagfólks á svæðinu.
- Styrkja nemendur, foreldra og starfsfólk skólanna, stuðla að bættri líðan nemenda og efla þá í námi og starfi með hugmyndafræði snemmtækra íhlutunar.
- Stuðla að framþróun í skólastarfi og kynna nýjungar með tilliti til sérstöðu hvers skóla.

Teymisstjóri hefur umsjón með skipulagningu skólajónustunnar og stýrir vinnu hennar í samráði við yfirmann.

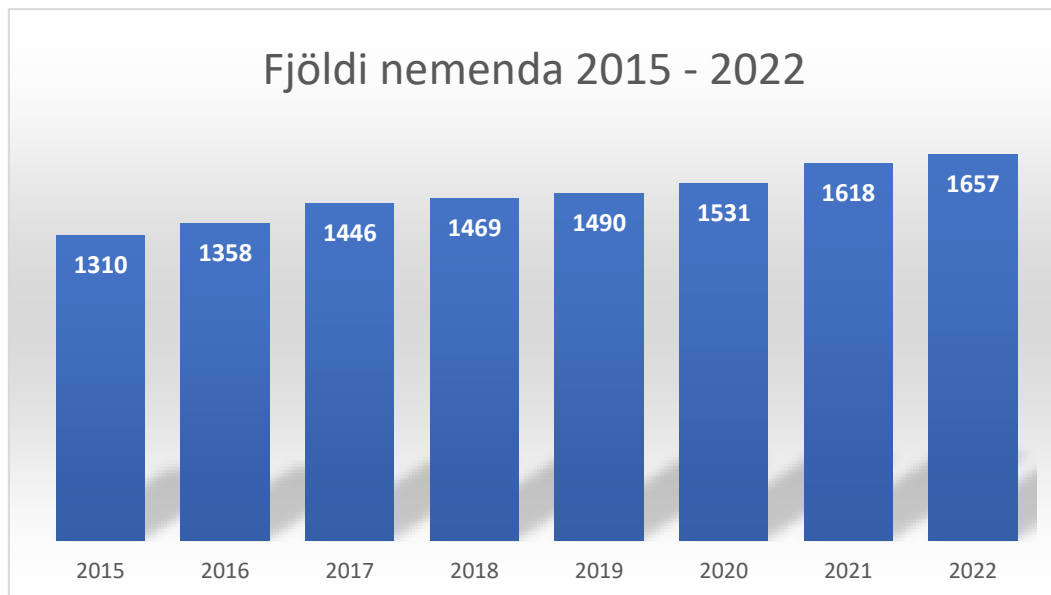
Fjöldi nemenda í leik- og grunnskólum

Í september 2022 voru 1657 nemendur í leik- og grunnskólum á þjónustusvæði Skólajónustu Árneshings, sjá töflu 5. Fjöldi nemenda getur tekið breytingum innan skólaársins.

Sveitarfélag	Leik- og grunnskólar	Fjöldi nemenda 2022
Bláskógabyggð	Leikskólinn Álfaborg	23
	Bláskógaskóli Laugarvatni - leikskóli	21
	Reykholtskóli	99
	Bláskógaskóli Laugarvatni - grunnskóli	57
Flóahreppur	Leikskólinn Krakkaborg	34
	Flóaskóli	114
Grímsnes- og Grafningshreppur	Kerhólsskóli – leikskóli	15
	Kerhólsskóli - grunnskóli	50
Hrunamannahreppur	Leikskólinn Undraland	38
	Flúðaskóli	105
Hveragerðisbær	Leikskólinn Óskaland	104
	Leikskólinn Undraland	115
	Grunnskólinn í Hveragerði	445
Skeiða- og Gnúpverjahreppur	Leikskólinn Leikholt	35
	Þjórsárskóli	41
Sveitafélagið Ölfus	Leikskólinn Bergheimar	115
	Grunnskólinn í Þorlákshöfn	248
	Samtals	1657

Tafla 5: Fjöldi nemenda í leik- og grunnskólum árið 2022

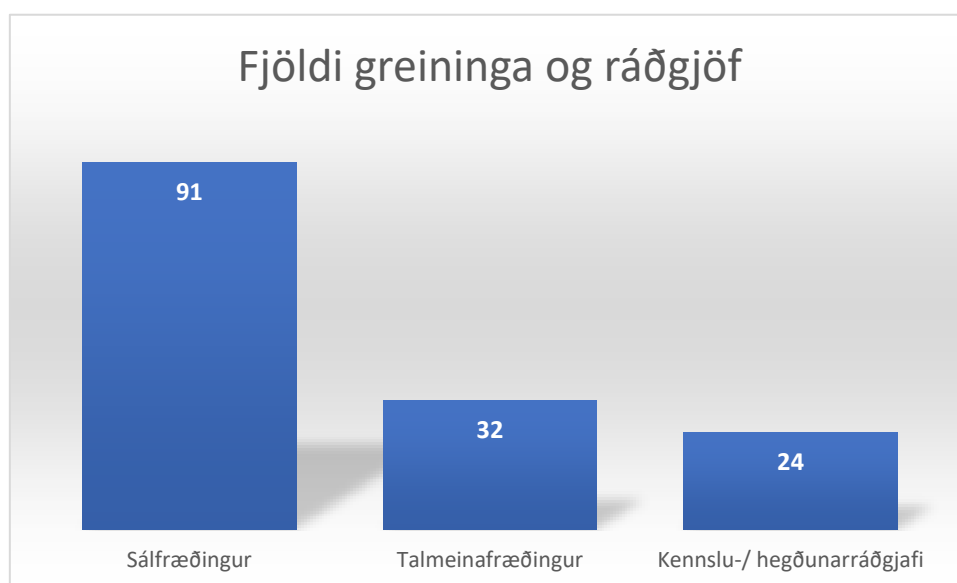
Nemendum á þjónustusvæði Skóla- og velferðarþjónustu Árneshöfnar hefur fjölgað jafnt og þétt síðast liðin ár. Hér má sjá yfirlit yfir fjölda nemenda á þjónustusvæðinu frá árinu 2015 – 2022, mynd 5.

Mynd 5: Fjöldi nemenda 2015 - 2022

Sérfræðiþjónusta

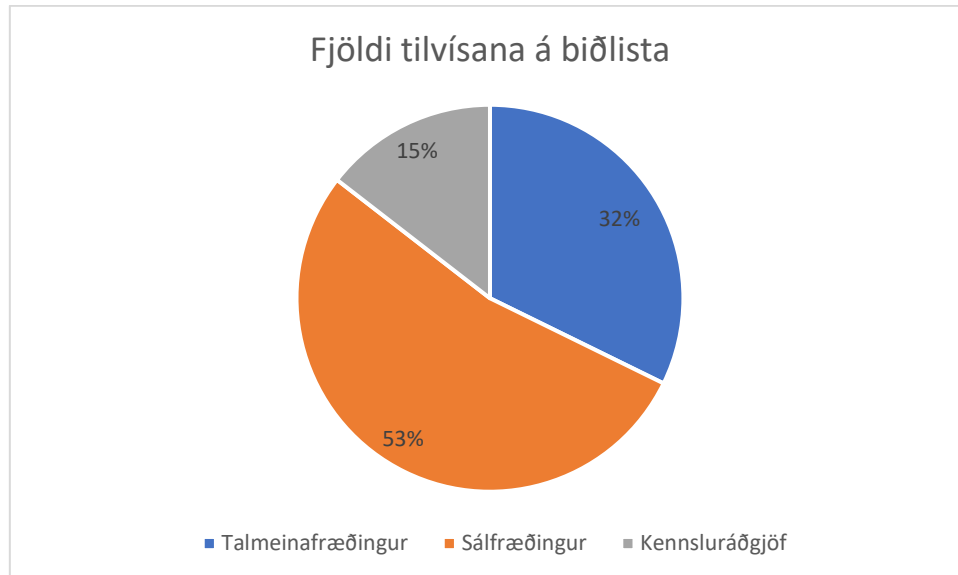
Skólaþjónusta sinnir sérfræðiþjónustu við leik- og grunnskóla á þjónustusvæðinu. Áskólaárinu 2022 - 2023 bárust 208 tilvísanir vegna þjónustu sálfræðinga, talmeinafræðinga og kennslu- og hegðunarráðgjafa. Af þeim er búið að sinna 147 greiningum, skiptingu milli sérfræðinga má sjá á mynd 6. Tekið skal fram að kennslu- og hegðunarráðgjafar störfuðu ekki allt skólaárið.

Mynd 6: Fjöldi greininga og ráðgjöf

Í kjölfar greininga hjá talmeinafræðingi er nemendum vísað í talþjálfun sé um staðfestan málproskavanda að ræða. Talmeinafræðingar sinntu talþjálfun 40 nemenda inni í leik- og grunnskóla.

Við lok skólaárs 2022 – 2023 voru 62 börn á biðlista eftir greiningu, 33 til sálfræðings, 20 til talmeinafræðings, 9 til kennsluráðgjafa. Hlutfallslega skiptingu má sjá á mynd 7.

Mynd 7: Fjöldi tilvísana á biðlista

Forvarnarteymi grunnskólanna

Forvarnarteymi grunnskólanna hefur verið innleitt í alla grunnskóla Árneshings skv. Þingsályktun nr. 37/150 um forvarnir meðal barna og ungmenna gegn kynferðislegur og kynbundnu ofbeldi og áreitni. Þingsályktunin felur í sér fyrstu heildstæðu stefnuna um forvarnir gegn kynferðislegu og kynbundnu ofbeldi og áreitni á Íslandi. Áhersla er á að forvarnir verði samþættar kennslu og skólastarfi á öllum skólastigum, sem og í starfsemi fristundaheimila og félagsmiðstöðva.

Forvarnarteymi grunnskólanna funda reglulega yfir skólaárið en misjafnt er hversu langt skólarnir eru komnir varðandi mótun verklags og skipulag þeirrar fræðslu sem þeim ber að sinna. Menntamálastofnun hefur umsjón með gerð fræðsluefnis sem skólarnir hafa fullan aðgang að. Barna- og fjölskyldustofa hefur umsjón með netnámskeiði fyrir starfsmenn og er markmiðið að allir starfsmenn hafi lokið því árið 2025.

Innleiðing nemendaverndarráða í leikskóla í Árneshingi

Á vorönn 2022 hófst undirbúningsvinna við innleiðingu nemendaverndarráðsfunda í leikskólum. Áður höfðu leikskólinn Krakkaborg og leikskólinn Bergheimar tekið þátt í tilraunaverkefni um sambærilega fundi. Skv. reglugerð um sérfræðiþjónustu sveitarfélaga við leik- og grunnskóla og nemendaverndarráð í grunnskólum nr. 584/2010 ber grunnskólum að starfrækja nemendaverndarráð, leikskólum er heimilt að stofna ráð eða teymi í leikskólum vegna samræmingar í málefnum einstakra barna.

Nemendaverndarráð voru stofnuð við flesta leikskóla á svæðinu og hafði teymisstjóri yfirumsjón með þeirri vinnu. Almenn ánægja er með þetta fyrirkomulag hjá stjórnendum leikskólanna og er markmiðið að skólárið 2023 – 2024 verði komin virk nemendaverndarráð við alla leikskólana.

Lög um samþætta þjónustu í þágu farsældar barna

Innleiðing

Innleiðing farsældarlaga hófst formlega 1. ágúst 2022 með ráðningu í stöðu verkefnastjóra farsældarteymis til eins árs. Kristín Arna Hauksdóttir var ráðin til starfa, hún lét af störfum 1. desember 2022.

Meginviðfangsefni innleiðingarinnar á haustönn 2022 voru eftirfarandi:

- Kynning á farsældarlögunum
- Útnefning tengiliða í leik- og grunnskólum Árneshings
- Málstjórn í félagsþjónustu
- Samráð við Barna- og fjölskyldustofu
- Upplýsingagjöf og samstarf
- Eyðublöð og persónuvernd
 - Verkferill vegna samþættingar þjónustu

Kynning á farsældarlögunum

Verkefnastjóri kynnti löggjöfina um allt Árneshing og sendi að auki talglærur til leikskólastarfsfólks að ósk leikskólastjóranna. Hér má sjá kynningarferlið eftir dagsetningum:

Sveitarstjórnir:

-Hrunamannahreppur – 1. september
-Flóahreppur – 6. september
-Bláskógabyggð – 7. september
-Ölfus – 22. september
-Skeiða- og Gnúpverjahr. – 5. október
-Grímsnes- og Grafningsshr. – 19. október
-Hveragerðisbær – 20. október

Skóla-/fræðslunefndir:

-Hveragerðisbær – 28. september
-Grímsnes- og Grafningsshr. – 4. október
-Ölfus – 5. október
-Hrunamannahreppur – 10. október
-Bláskógabyggð – 31. október
-Flóahreppur – 15. nóvember

Leik- og grunnskólar:

Kerhólsskóli (leik- og grunnskóli) – 26. september
Þjórskóli – 28. september
Bláskógaskóli Laugarvatni (leik- og grunnskóli) – 4. október
Flóaskóli – 11. október
Undraland Hveragerði – 21. október
Óskaland Hveragerði – 24. október

Reykholtsskóli – 1. nóvember
Flúðaskóli – 8. nóvember
Krakkaborg – 7. nóvember
Grunnskólinn í Hveragerði – 15. nóvember
Grunnskólinn í Þorlákshöfn – 6. desember

Tengiliðir og málstjórar

Í samráði við stjórnendur leik- og grunnskóla voru tilnefndir tengiliðir sem koma til með að leiða stuðning á 1. stigi samþættrar þjónustu. Verkefnastjóri hitti flesta þeirra maður á mann til að ræða tengiliðahlutverkið og möguleg samþættingarmál. Einnig sendi verkefnastjóri nöfn tengiliðanna til Barna- og fjölskyldustofu en hún mun bjóða öllum tengiliðum landsins upp á sérstakt netnámskeið sem fjallar ítarlega um ábyrgð og skyldur tengiliða út frá farsældarlögunum. Málstjórar eru samkvæmt lögunum þeir aðilar sem leiða stuðningsteymi á 2. og 3 stigi og bera ábyrgð á gerð stuðningsáætlunar. Umfang verkefnisins gerir ráð fyrir auknum stöðugildum í félagsþjónustu vegna málstjórnar. Misjafnt er eftir sveitarfélögum hvort ráðinn sé sérstakur málstjóri samþættingar eða að stöðugildi málstjóra sé skipt niður á starfsmenn félagsþjónustu eftir eðli mála.

Upplýsingagjöf og samstarf

Regluleg upplýsingagjöf hefur verið leiðarljós verkefnastjóra. Þannig hefur hann fasta framsögu á starfsmannafundum Skóla- og velferðarþjónustu og á samráðsfundum með stjórnendum leik- og grunnskóla. Verkefnastjóri hefur fundað með heilsugæslum svæðisins og veitt upplýsingar um farsældarlögin og kynnt þau fyrir starfsfólki. Í Laugarási var kynning þann 9. nóvember og í Hveragerði og Ölfusi 17. október og 5. desember þar sem farið var yfir farsældarlögin og aðkomu heilsugæslunnar.

Eyðublöð og persónuvernd

Eyðublöð vegna beiðni um samþætta þjónustu eru aðgengileg á heimasíðu Barna- og fjölskyldustofu, www.bofs.is. Þeir skólar í Árnesþingi sem eru farnir að samþætta mál hafa notað þessi eyðublöð. Þau ber að skrá hjá viðkomandi skóla og/eða velferðarþjónustu. BOFS mun í innleiðingarferlinu leita eftir upplýsingum um fjölda samþættingarmála sem þeim er heimilt að gera skv. farsældarlögunum.

Verkefnastjóri fundaði með Þorsteini T. Mássyni, Héraðsskjalasafni Árnesinga vegna persónuverndar í samþættingarmálum. Hann samþykkti verkferla sem stuðst verður við þegar samþætta á þjónustu og gerði engar athugasemdir við eyðublöðin sem nefnd voru hér fyrr frá BOFS. Að sögn Þorsteins er mikilvægt að gögn sem þjónustuveitendur miðla og senda sín á milli séu send gegnum Signal Transfer til að gæta fyllsta öryggis og persónuverndar.

Verkferill samþættingar þjónustu

Verkferill við samþættingu mála var sendur til allra tengiliða, skólustjórnenda og til félagsþjónusta sveitarfélaganna í byrjun nóvember:

- 1) Tengiliður er fyrsti aðilinn í þjónustunni, þangað leita foreldrar og eftir atvikum börn. Einnig starfsmenn skóla, s.s. umsjónarkennarar, skólastjórar eða sérkennslustjórar.
- 2) Tengiliður aflar samþykkis foreldra fyrir samþættingu og útskýrir hvað í henni felst á þar til gerðu beiðnablaði.
- 3) Tengiliður leitar til málstjóra hjá félagsþjónustu sveitarfélagsins ef séð er fram á 2. eða 3. stigs stuðning og miðlar beiðnablaðinu til hans.
- 4) Málstjóri á að veita frekari upplýsingar og ráðgjöf um samþættingu, s.s. þjónustuúrræði á 2. og 3. stigi.
- 5) Tengiliður tekur þátt í stuðningsteymi á 2./3. stigi ef við á.

Innleiðingartímabilið fyrir farsældarlögin er áætlað 3-5 ár. Ferlið getur haft í för með sér nokkrar kerfisbreytingar sem taka sinn tíma. Starfsfólk Skóla- og velferðarþjónustu mun vinna áfram að innleiðingu farsældarlaganna í nánú samstarfi við leik- og grunnskóla á svæðinu ásamt öðrum þjónustuveitendum.